

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

У вітчизняній практиці внутрішній аудит виник на основі ревізії. Спершу він з'явився у банківській практиці, яка до 90-х років вважалася неризиковою сферою. Традиційно внутрішній контроль за діяльністю банку здійснювали працівники державної фінансової інспекції, проте за ринкових умов ефективне функціонування цих служб виявилось обмеженим через відсутність використовуваного ними методичного інструментарію. Як наслідок, було прийняте рішення про створення внутрішнього аудиту в банках України. Постановою від 20.03.98 р. № 114 було затверджене «Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України». Згодом, з метою надання практичної допомоги комерційним банкам, Постановою НБУ № 358 від 20.07.99 р. були прийняті «Методичні вказівки щодо застосування стандартів внутрішнього аудиту в комерційних банках України».

З року в рік підвищується роль внутрішнього аудиту в процесі виконання контрольних, інформаційно-аналітичних, методологічних та консультативних функцій на підприємствах. Для ефективного функціонування внутрішній аудит повинен ґрунтуватись на чітких правилах та стандартах. Інститутом внутрішніх аудиторів розроблені та оприлюднені Міжнародні основи професійної практики внутрішнього аудиту. Вони слугують для формування єдиного підходу до процесу здійснення внутрішнього аудиту та забезпечення професіоналів всього світу авторитетним керівництвом в їхній роботі. У них висвітлюються загальноприйняті вимоги до аудиторської діяльності, які скориговано відповідно до специфіки внутрішнього аудиту.

Міжнародні основи професійної практики внутрішнього аудиту складаються з трьох частин різного ступеня обов'язковості.

Обов'язкове керівництво (Mandatory Guidance) є основою регулятивних норм внутрішнього аудиту і включає три елементи:

1) визначення внутрішнього аудиту (Definition of Internal Auditing), яким визначається мета, встановлюється характер, зміст і обсяг внутрішнього аудиту;

2) Кодекс етики (Code of Ethics), що встановлює принципи, які визначають поведінку людей і організацій при проведенні

внутрішнього аудиту;

3) Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing). Стандарти викладені як принципи і створюють основу для проведення внутрішнього аудиту.

Увесь комплекс Стандартів поділено на три групи:

- Стандарти якісних характеристик;
- Стандарти діяльності;
- Стандарти практичного використання.

Стандарти призначені для використання всіма господарюючими суб'єктами, мають рекомендаційний характер, змінюються та доповнюються під впливом факторів макроекономічного характеру.

Розділ «Стандарти якісних характеристик» розглядає такі питання:

1. Визначення мети, повноважень та відповідальності внутрішнього аудиту, які повинні бути регламентовані Положенням про внутрішній аудит.

2. Обов'язковість застосування у практиці внутрішнього аудиту Кодекса етики та Стандартів.

3. Незалежність та об'єктивність.

Під незалежністю внутрішнього аудиту розуміється його безпосереднє підпорядкування та підзвітність Раді директорів, Наглядовій раді й Раді керуючих.

Об'єктивність внутрішніх аудиторів полягає в утриманні від оцінювання тих ділянок, за які вони раніше несли відповідальність.

4. Професіоналізм і професійне ставлення до роботи, що означає володіння знаннями та навичками, необхідними для виконання посадових обов'язків, а також добросовісність виконання роботи та постійний професійний розвиток.

5. Програма гарантії і підвищення якості внутрішнього аудиту, що включає внутрішні та зовнішні оцінки. До внутрішніх оцінок відносяться поточний моніторинг діяльності внутрішнього аудиту та періодичні перевірки внутрішніх аудиторів шляхом самооцінки або оцінки іншими співробітниками, які мають достатню компетентність з цих питань.

Зовнішні оцінки повинні проводитись не менше ніж раз на п'ять років незалежним експертом із внутрішнього аудиту.

Розділ «Стандарти діяльності» висвітлює послідовні кроки виконання внутрішнім аудитом своєї основної діяльності.

1. Управління внутрішнім аудитом.

Головною метою є ефективне управління підрозділом внутрішнього аудиту для забезпечення його корисності в межах підприємства. При цьому етапами управління є: планування, затвердження планів вищим виконавчим керівництвом та Радою, управління ресурсами для виконання планів, запровадження політики і процедур, що регулюють діяльність підрозділу внутрішнього аудиту, координація діяльності та звітування перед вищим керівництвом про хід виконання плану.

2. Сутність роботи внутрішнього аудиту повинна проявлятися у роботі за такими напрямками:

- корпоративне управління – оцінка цілей організації у питаннях, пов'язаних з етикою, координація діяльності між внутрішнім та зовнішнім аудитом та вищим керівництвом підприємства;
- управління ризиками – оцінка достовірності і цілісності інформації про фінансово-господарську діяльність, відповідність вимогам законодавства та договірних зобов'язань, можливості скоєння шахрайства;
- контроль – підтримка ефективної системи внутрішнього контролю, оцінка її результативності та ефективності, сприяння постійному вдосконаленню.

3. Планування аудиторського завдання, яке включає визначення його цілей, обсягу, змісту, розподіл ресурсів для виконання, складання програми, визначення завдання.

4. Виконання завдання, яке включає збір інформації, її аналіз та оцінку, документування, контроль.

5. Інформування про результати.

Повідомлення вищого керівництва підприємства та зацікавлених осіб про результати аудиту, яке має включати визначення цілей, обсягу та змісту завдання, а також відповідні висновки, рекомендації та плани дій. При цьому Стандарти рекомендують внутрішнім аудиторам включати у звіт позитивні характеристики діяльності об'єкта перевірки, а не лише проблемні питання, які потребують вирішення.

6. Моніторинг дій за результатами завдання, метою якого є формування впевності в тому, що дії виконавчого керівництва у вирішенні проблем є ефективними, або вище керівництво прийняло ризик, вирішивши не здійснювати ніяких дій.

7. Розгляд ризику, прийнятого вищим керівництвом підприємства.

Якщо, за думкою керівника внутрішнього аудиту, рівень

остаточного ризику, прийнятого вищим виконавчим керівництвом, не може бути прийнятним для підприємства, керівник внутрішнього аудиту повинен обговорити це питання з виконавчим керівництвом або передати його на розгляд Ради.

Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту і Стандарти внутрішнього аудиту стосуються організації та проведення внутрішнього аудиту у міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади.

На відміну від зовнішнього аудиту, діяльність внутрішнього аудиту на рівні закону не регламентована. Проте, деякі документи певним чином зачіпають питання внутрішнього аудиту. Зокрема, міжнародний стандарт аудиту «Розгляд роботи внутрішнього аудиту» встановлює положення і надає рекомендації зовнішнім аудиторам при розгляді роботи внутрішнього аудиту, і разом з тим, жодним чином не регламентує процедури внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит, згідно із вказаним стандартом, здійснюється за такими напрямками:

- аналіз системи обліку і внутрішнього контролю;
- вивчення фінансової та операційної інформації;
- вивчення економічності та ефективності управлінських рішень на різних рівнях господарювання;
- аналіз адекватності політики у сфері менеджменту;
- оцінка якості інформації;
- розробка проектів управлінських рішень;
- проведення стратегічного аналізу;
- розробка фінансових прогнозів.

Вважаємо, що використання на практиці розглянутих регулятивних документів дасть змогу побудувати внутрішній аудит на вітчизняних підприємствах у відповідності зі світовими стандартами.

Література:

1. Адамик О.В. Внутрішньогосподарський контроль податкових розрахунків: організація та методика здійснення // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2005. – №3. – С.116-121

2. Верхоглядова Н. І. Розвиток внутрішнього аудиту / Н. І. Верхоглядова // Економіка і регіон. - 2009. - № 1 (20). - с. 136 -139

3. Голяш І. Внутрішній аудит у системі антикризового управління підприємством // Соціально-економічний розвиток країни: зарубіжний та вітчизняний досвід: міжн. наук.- практ. конф. – 2015. – С. 107-109
4. Горбачев В.А. Роль внутреннего аудита в системе экономической безопасности предприятия [Електронний ресурс] / В.А. Горбачев. - Режим доступу : [http:// www.rusnauka.com/ESPR_2006/ Economics/10_gorbachev.doc.htm](http://www.rusnauka.com/ESPR_2006/Economics/10_gorbachev.doc.htm)
5. Даценко Г.В. Проблеми розвитку внутрішнього аудиту в Україні [Електронний ресурс] / Г.В. Даценко, М.В.Уманська. - Режим доступу: www.intkonf.org
6. Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1195-11>
7. Саченко С. Комп'ютеризований внутрішній аудит: оцінка вихідної бази та алгоритмізація // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015/9. – Випуск 7. – С. 884-887
8. Саченко С.І. Облік і внутрішньогосподарський контроль виробничих витрат на хлібопекарних підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. ТНЕУ, 2007